

WIE WAS MENNO SIMONS (1496 – 1561)

Menno Simons wordt geboren in 1496 in Witmarsum en is begraven in 1561 in Wüstenfelde in Duitsland. Hij is niet de stichter van de doperse beweging, maar wordt tijdens hevige vervolgingen wel de belangrijkste voorman en zet de hervormingen hier en elders in Noord-Europa door.

Menno begint als katholiek hulp-pastor (vicaris) in 1524 in Pingjum, in de huidige Victoriuskkerk. Later wordt hij priester in Witmarsum in de Koepelkerk.

Tijdens zijn werkzaamheden twijfelt hij vaker aan de 'zuiverheid' van het door de paus gedicteerde geloof. Ook elders in Europa komt er steeds meer verzet tegen de praktijken van de heersende katholieke kerk.

Luther, Zwingli en later ook Calvijn, allen dragen aan deze hervormingen hun steentje bij.

In 1524, ten tijde van Zwingli scheidt zich in Zwitserland en Zuid-Duitsland een groep gelovigen af van de katholieke kerk. Zij verzetten zich tegen de kinderdoop, de boetedoening (door koop van aflaten), en de te grote verstrengeling van kerk en staat. Zij laten zich opnieuw dopen op basis van hun geloof (wederdopers).

Mede door de inspanningen van Melchior Hoffman, verspreidt de doperse beweging zich hierna ook snel over Noord-Duitsland en de Noordelijke Nederlanden. Vele gelovigen laten zich herdopen. Maar wanneer in 1534 de stad Münster in Duitsland door de Dopersen in beslag wordt genomen om aldaar een nieuw dopers Koninkrijk te stichten, komt er een donkere wolk boven de beweging te hangen. De stad wordt door de bisschop(pen) heroverd en vanaf dat moment worden de wederdopers in heel Europa nog heviger vervolgd.

De doperse beweging houdt stand. En inmiddels heeft ook Menno Simons zich door herdoop bij de beweging aangesloten.

Uiteindelijk is hij het die in de Noordelijke landen de doperse beweging uit de crisis trekt, na het debacle van Münster. Zijn Credo: Niet door geweld, maar door ethisch zuiver handelende gelovigen (gemeente), komt het Koninkrijk Gods op aarde.

Het vergt veel discipline om te kunnen voldoen aan de hoge eisen die Menno stelt aan de gemeente van gelovigen. Tijdens zijn leven ontstaan hierover allerlei discussies en conflicten: hoe streng mag de 'tucht' (ban, mijding) in de gemeente zijn en wie bepaalt dat? Aan het eind van zijn leven is de door Menno zorgvuldig opgebouwde gemeenschap behoorlijk verdeeld geraakt.

Toch is Menno's verdienste groot. Hij heeft zijn achterban, ondanks vervolging en verraad, een nieuwe grondslag gegeven. Met recht geldt hij als Nederlands enige hervormer, een kwart eeuw vóór de komst van het Calvinisme.

De doperse beweging heeft zich in de loop van 500 jaar over de gehele wereld verspreid. Zo'n anderhalf miljoen gelovigen, waarvan een deel ook zijn naam draagt (Mennonieten), staan nog steeds in zijn vreedzame traditie. Weliswaar zijn er grote verschillen in geloofsovertuiging, maar allen zijn zich bewust van de eigen verantwoordelijkheid voor de (vreedzame) geloofsuitoefening.

On Nov. 13th 1556, Menno Simons wrote a letter to the Anabaptist congregation in Emden, Germany, urging a moderating approach to a local conflict. The conflict revolved around a man named Rutger who had been banned by elder Leenaert Bouwens. (The reason has been forgotten.) Bouwens, who held to a strict interpretation of the ban, instructed Rutger's wife, Swaen Rutger, to avoid her husband. She refused to comply with this order, at which point Bouwens threatened to ban her as well. Menno took a softer position on the ban at this point in his career, but Bouwens remained insistent on the strictest application. Before long, Menno was being lobbied by people on both sides of the issue. In the spring of 1557, a meeting was held in Harlingen, Netherlands, to discuss the question. Menno was actually persuaded by the hardliners (Leenaert Bouwens and Dirk Philips) to become a supporter of the strict ban, including marital avoidance. This resulted in the separation of the moderates from the Menno party. The new group became known as the Waterlanders. Bouwens' favorite term for them was "De Drekwagen" (the garbage wagon).